

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Blekinge län****Datum:** 2023-03-17**Områdesnummer:** NRO 10 004**Områdesnamn:** Listerlandet-Hanö**Kommun:** Sölvesborg**Kartblad:** Karlshamn 3E SV, Karlshamn 3E SO**Areal:** 3 875 ha**Naturgeografisk region:** 7. Skånes sediment- och horstområden**Kust/havsregion:** IV. Egentliga Östersjön**Regionindelning för sjöar och vattendrag:** -**Agrara kulturlandskapsregioner:** 2. Sydsvenska odlingsbygderna**Landskapsformer:** Bergkullslätt (restbergsslätt)**Riksvärde:**

Restberg, karst, grotta, klapperfält, strandvallar, dyner, Drumlin, klapperfält		
Odlingslandskap	Buskrik utmark	Flora
		Fauna
	Havsstrandäng	Flora
		Fauna
Ädellövskog	Flora	
	Fauna	

Värdebeskrivning: Odlingslandskapet på södra Listerlandet innehåller representativa och artrika naturbetesmarker med bl a förekomst av rödlistade växtarter. På och i anslutning till restbergen finns artrika ädellövskogar som hyser rödlistade arter av främst lägre flora och fauna. Karstlandskapet och grottsystemet på Listershuvud saknar motsvarighet i landet. Klapperfälten och strandvallarna är väl utbildade.

På Hanö finns ädellövskog och strandområden av stort ekologiskt värde samt väl utbildade klapperfält och strandvallar.

Huvudkriterier: A, C, D, E

Stödkriterier: Storlek, Mångformighet, Orördhet, Kontinuitet, Representativitet, Raritet, Nyckelområde, Särprägel, Funktion – flora och fauna

Förutsättningar för bevarande: Att restbergens karaktär av oexploaterade lövskogsområden bibehålles, att naturskogen får utvecklas fritt, fortsatt brukande av åkermarken, fortsatt god och naturvårdsinriktad hävd av naturbetesmarkerna, att grundområdena lämnas orörda samt stort hänsynstagande till naturmiljön vid utbyggand av tätorterna. Områdets naturvärden kan påverkas negativt av bl a minskad eller upphörd betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar, skogsavverkningar, byte av trädslag, bebyggelse och anläggningar av olika slag, vindkraftverk, schaktning, täkt och upplag, kemisk bekämpning, olika typer av vattenföretag såsom muddring, utfyllnader, fiskodling samt vattenföroreningar.

För Hanö gäller särskilt att karaktären av oexploaterad ö med fiskeläge bibehålls. Naturvärdena på ön kan påverkas negativt av skogsbruksåtgärder, schaktning, täkt och upplag, igenväxning av de öppna markerna, alltför intensivt viltbete, samt bebyggelse och anläggningar av olika slag utanför fiskeläget.

Säkerställande: Flera naturreservat finns inom området; Hanö, Stiby backe, Listershuvud, Sillnäs, Björkenabben, Västra Torsö, Hjärthalla och Näsnabbarna. Dessa ingår helt eller delvis i Natura 2000. Även delar av Kråkenabben omfattas av Natura 2000.

Områdets huvuddrag: Listerlandets berggrund utgörs av kritkalksten, genom vilken det sticker upp urbergsryggar, s k restberg. Kring bergen har morän avsatts i drumlinform. På restbergen finns en mängd andra intressanta geologiska bildningar, främst issjöstrandlinjer. Bergen är till stor del klädda med lövskog, i huvudsak bok- och avenbokskog. De från bergen utskjutande uddarna, de s k nabbarna, upptas av öppna betesmarker eller betade busk- och hagmarker samt havsstrandängar. Området har en rik flora med många intressanta växtlokaler. Kuststräckan har flera goda sträckfågellokaler.

De grunda vattenområdena utgör värdefulla reproduktionsområden för bl a plattfisk.

Landskapet är särpräglat med många vackra vyer över såväl slätten som Östersjön. Kuststräckan och restbergen är av mycket stort värde för friluftslivet.

Riksobjektet består av två geografiskt skilda delar, Listerlandet och Hanö. De viktigaste delområdena beskrivs var för sig:

Näsnabbarna och Sandviken

Ö och V Näsnabben består av betade havsstrandängar och buskrik utmark med snår av nypon och björnbär samt mindre träddungar. Östra Näsnabben är en av Blekinges bästa orkidelokaler och har även i övrigt en artrik flora med bl a *smörbollor*, *luddfingerört*, *busktörne* och *jordtistel*. Väster om Ö Näsnabben

ligger Sandviken. Den grunda bukten med sin kilometerlånga sandstrand är en av länets finaste och mest besökta badstränder. Strax norr om Sandviken ligger Siretorps mosse en lövkärrstorvmark som utbildats i en forntida litorinavik, dämnd i söder av en strandvall och med utlopp NO Siretorps by. Lagerföljden kan anknytas till sedimentationen vid strandvallen, där flera havsnytesvägningar registrerats. På strandvallen finns ett komplett system av stenåldersboplatser. Mörbyklint-Hjärthalla-Sillnäs. På restberget Mörbyklint/Hjärthalla finns klapperstensvallar, varav den högsta är belägen på en höjd av 43 möh. Jättegrytor, flyttblock och isräfflor förekommer också. Lövskogarealen inom området har beräknats till ca 280 ha, varav ca 185 ha utgörs av bokskog. I de stora sammanhängande lövskogarna finns insprängda inägomarker och betade buskmarker. Den i söder utskjutande nabben Sillnäs uppvisar ett varierat kulturlandskap med betade hag- och buskmarker, havsstrandäng samt bokskog. Bokskogen har bitvis en artrik lundflora med arter som *lungört*, *sårläka* och *lundslok*. Sillnäs utgör också en bra sträckfågellokal.

Västra och Östra Torsö

Västra och Östra Torsö är gamla fiskelägen med hamnar och sjöbodar. Innanför de långgrunda sandstränderna i Ö. och V. Torsövikarna finns sanddynen av geologiskt intresse. Öster om Ö. Torsö har en stranddyn, med för länet ovanlig storlek, bildats ovanpå en strandvall. Skogsområdena norr om vikarna hyser en artrik flora innehållande bl a *lungört*, *gulplister* och *kal knipprot*. Den delvis beteshävdade Björkenabben hyser en artrik lundflora. Den rödlistade ormbuksväxten *rutläsbräken* har här en av få växtplatser i länet.

Stiby backe

Stiby backe är en drumlinbildning med väl utbildade strandvallar mellan 31 och 48 m ö h ansamlad kring ett restberg med en högsta höjd av ca 70 m. Strandvallarna är huvudsakligen utbildade i sandmaterial. På ostsidan förekommer även strandhak. Området rymmer många olika naturtyper, såsom torrängar, ek- och bokskog samt större avenbokbestånd av både hed- och ängstyp. Inom de fuktigare delarna av avenbokskogen förekommer en rik flora där murgröna delvis täcker mark och träd. Bland örterna kan nämnas *gulsippa*, *underviol*, *kal knipprot* och *sårläka*. Fjärilsfaunan är väldokumenterad och artrik. Rödlistade arter förekommer. Merparten av berget är naturreservat.

Kråkenabben

Området uppvisar ett ålderdomligt beteslandskap (utmarksbete) inrutat av vällagda stenmurar. På nabbens östra sida finns tydliga strandvallar med klapperstensförekomster, troligen från litorinatid.

Naturbetesmarken utgörs av havsstrandäng och buskrik utmark.

Växtsamhällena är art- och individrika med växter som *kattfot*, *granspira*, *jordtistel*, *tätört*, *backglim*, *orkidéarter* och *loppstarr*. Kråkenabben är en förnämlig sträckfågellokal och rastlokal för framförallt vadare. Det öppna landskapet på den utskjutande udden ger en särprägel åt landskapet.

Listershuvud-Getabjär

Området präglas av en komplex drumlinbildning bestående av två bergklackar

(restberg - Listershuvud 84 m ö h och Getabjär 69 m ö h) kring vilka bottenmorän (Gömorän) avlagrats. Östersjöns olika stadier har sedan isavsmältningen avsatt strandvallar och strandklapper i morän på olika nivåer. Den högst belägna strandvallen ligger på nivån 54 m.ö.h. På Listershuvuds sydsluttning har inte mindre än 29 strandvallar urskiljts. Materialet i vallarna varierar från sand till klappersten. Den lägst liggande strandvallen, den s k Litorinavallen, är väl utbildad och löper längs kusten på ca 9 m.ö.h. Den omgivande kritberggrunden är mycket vittringsbenägen och har på några ställen urholkats, så att den ovanför liggande moränen störtat in. Djupa trattformiga håll, doliner, har på så sätt bildats. De är exempel på s k karstvittring. Vid sydostligaste delen av Hörviks samhälle finns en större grottlabyrinth, Halla Håle som utbildats genom kemisk erosion, s k korrosion. Grottlabyrinten tillhör en av de största kända grottsystemen i Sverige och är av stort geomorfologiskt värde.

Vegetationen inom området är mycket varierande. Längs östsidan av Listershuvud finns stora sammanhängande lövskogar, mestadels med bok- och avenbok. Den sammanlagda lövskogsarealen har beräknats till ca 350 ha, varav ca 140 ha utgörs av bokskog. Den rena avenbokskogen upptar en yta av ca 80 ha och är det största sammanhängande avenbokbeståndet i Sverige. Delar av området har naurskogskaraktär. De nedre delarna av bergets östsluttning har en mycket artrik lundflora innehållande arter som *gulplister*, *trolldruva*, *vätters* och *St Pers nycklar*. Vidare finns betydande arealer beteshävdad ljunghed/buskräk utmark, till stor del restaurerat under 1990-talet. Området är naturreservat.

Hanö

Ön består av en stor drumlinbildning. Under Baltiska Issjöns skede utsattes drumlinbildningen för omfattande vågerosion, varvid imponerande klapperstensfält, blockhav och strandvallar utbildades mellan 17 och 54 m ö h. Omkring 7-10 m ö h är litorinahavets strandvall belägen med ett väl utbildat strandhak strax nedanför. Dagens strandprocesser har i norr skapat en ovanligt väl utbildad strandsporre (Bönsäcken). På hållarna uppe vid fyren återfinns olika riktningssindikatorer, såsom isräfflor och parabelriss.

Omkring halva arealen upptas av tät avenbokskog, delvis med artrik lundflora. Ett betydande inslag av lind, alm och ask finns i de rikare områdena. Övriga delar av ön utgörs av öppna torrängar och buskmarker, samt hållmarker. Traditionell beteshävd har inte förekommit på ön på flera årtionden. Däremot finns en tät stam av inplanterad *dovhjord* som vissa år betar av vegetationen mycket hårt. Vid fyren och på nordsidan av ön dominerar hållmarker.

Ön är en värdefull sträckfågellokal. *Näktergal* är talrik, och bland övriga häckfågelarter kan nämnas *höksångare* och *rosenfink*. Bland groddjur märks främst den rödlistade *stinkpaddan*. Även en mycket sällsynt spindelart, *Pseudicius encarpatus*, är känd från ön.

Anmärkningar: Stora delar av området ingår i länets bevarandeplan för odlingslandskapet (obj nr 83-10, 83-11, 83-12, 83-13, 83-14, 83-15, 83-16, 83-17, 83-18) samt i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (obj nr 83-38, 83-61). Området innehåller sammanlagt 25 betesmarker som ingår i ängs- och

hägmarksinventeringen. Det omfattar också 3 våtmarksobjekt som beskrivits i VMI (av klass 2, 3 och 4).

Södra Listerlandet är även av riksintresse för friluftslivet och omfattas vidare av riksintresse enligt 4 kap 4 § miljöbalken.

Referenser:

Länsstyrelsen i Blekinge län 1984. Naturvårdsplan Blekinge.

Länsstyrelsen i Blekinge län och Sveriges geologiska 1986. Inventering av grus- och morän i Blekinge.

Länsstyrelsen i Blekinge län, 1993. Ängar och hagar i Blekinge.

Länsstyrelsen i Blekinge, 1994. Våtmarker i Blekinge.

Länsstyrelsen i Blekinge län, 1994. Ängar och hagar i Sölvesborg.

Länsstyrelsen i Blekinge län, 1996. Odlingslandskapet i Blekinge - bevarandeplan.

Naturvårdsverket, 1996. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.

Ringberg, B., 1991. Beskrivning till jordartskartan Karlshamn SV. Sveriges geologiska undersökning, ser. Ae nr 106.

Andersson, G och Nilsson, T. 1985. Hanös häckfåglar. - Blekinges Natur 1985.

Persson, M., 1995. Beskrivning till jordartskartan Karlshamn SO. Sveriges geologiska undersökning, ser. Ae nr 116.